

De nieuwe Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs: vmbo, havo en vwo

Wat gaat er veranderen
voor vmbo, havo en vwo?

Voor
schoolbesturen
en schoolleiders

Inhoud

3 Leerplusarrangement wordt Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs

4 Figuur 1. Hoe berekent het CBS de onderwijsscore van de leerling?

5 Figuur 2. De jaarlijkse tijdlijn van berekening tot betaling

6 Technische toelichting: van onderwijsscore naar beschikking

7 Figuur 3. Hoe worden de bruto-onderwijskansenscores en de drempel berekend?

9 Voorbeeld 1

10 Voorbeeld 2

11 Voorbeeld 3

12 Voorbeeld 4

13 Meer informatie

13 Colofon

Leerplusarrangement wordt Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) geeft besturen in het voortgezet onderwijs ieder jaar geld voor extra ondersteuning aan leerlingen met een risico op onbenut leerpotentieel. Met dat geld kunnen scholen bijvoorbeeld extra onderwijspersoneel inzetten of huiswerkbegeleiding geven. Tot nu toe kwam het geld uit het *Leerplusarrangement*, maar dat wordt in 2024 vervangen door de *Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs*.

De nieuwe regeling zorgt voor enkele veranderingen. Er komt meer geld beschikbaar en de onderwijskansenscore (de door het CBS gepubliceerde achterstandsscore) van vestigingen wordt op een nieuwe manier berekend. Dit kan gevolgen hebben voor de hoeveelheid bekostiging die u ontvangt.

In deze brochure kunt u lezen hoe de nieuwe regeling in elkaar zit en wat erdoor verandert. Ook staan er rekenvoorbeelden in de brochure om te laten zien hoe de onderwijskansenscore berekend wordt. Deze brochure is bedoeld voor vmbo, havo en vwo. Er is een aparte brochure voor praktijkonderwijs, omdat de verdeelsystematiek voor die schoolsoort iets anders is.

Krijgt uw vestiging ook deze bekostiging?

In 2024 vervangt de *Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs* het Leerplusarrangement. Het budget wordt verdrievoudigd en stijgt van € 52 mln. naar € 157 mln. Daarvan gaat 91% naar vmbo, havo en vwo. Dat komt overeen met het aandeel van de doelgroep in vmbo, havo en vwo.

Op de [website](#) van de Rijksoverheid staat een rekentool. Daarmee kunt u zien of en hoeveel geld uw vestiging ongeveer zal krijgen uit de nieuwe regeling. De onderwijskansenscores voor 2024 worden nog berekend. Daarom zijn de bedragen in de tool indicatief. Aan de rekentool kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

De onderwijskansenscores voor 2024 en het bedrag per eenheid onderwijskansenscore worden uiterlijk februari 2024 gepubliceerd in de *Regeling onderwijskansen voortgezet onderwijs*. Dan kunnen ook de definitieve bedragen per vestiging worden vastgesteld. De bedragen worden op bestuursniveau uitgekeerd. Daarna zal op deze manier elk jaar het bedrag per vestiging opnieuw worden berekend.

Nieuwe manier om onderwijskansenscore te berekenen

De basis van de regeling is de 'risico-indicator onderwijsachterstanden vo' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Met deze indicator berekent het CBS een onderwijsscore per leerling. Die score is per vestiging nauwkeuriger dan de berekening op basis van de armoedeprobleem-cumulatiegebieden, die werd gebruikt voor het Leerplusarrangement.¹ In figuur 1 staat welke achtergrondkenmerken het CBS gebruikt om de onderwijsscore van de leerlingen te bepalen en hoe die score wordt berekend (zie volgende pagina).

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/40/verkenning-alternatieve-indicator-leerplusarrangement>

Figuur 1. Hoe berekent het CBS de onderwijsscore van de leerling?

Opleidingsniveau vader

- 0,22 Basisonderwijs
- 0,15 Vmbo-b/k, mbo 1
- + 0,21 Vmbo-g/t, avo-onderbouw
- + 0,00 Mbo 2 en mbo 3
- + 0,40 Mbo 4
- + 0,64 Havo, vwo
- + 0,83 Hbo-, wo-bachelor
- + 1,23 Hbo-, wo-master, doctor

Opleidingsniveau moeder

- 0,33 Basisonderwijs
- 0,30 Vmbo-b/k, mbo 1
- + 0,14 Vmbo-g/t, avo-onderbouw
- + 0,00 Mbo 2 en mbo 3
- + 0,33 Mbo 4
- + 0,63 Havo, vwo
- + 1,02 Hbo-, wo-bachelor
- + 1,28 Hbo-, wo-master, doctor

Herkomstgroepering

- + 0,00 Nederland
- 0,12 EU-15, westerse landen
- 0,02 Niet elders genoemd
- 0,13 Nieuwe EU-landen
- 0,16 Noord-Afrika
- + 0,48 Oost-Azië
- 0,49 Suriname, Antillen
- 0,49 Turkije

Verblijfsduur moeder

- 0,06 Nul tot vijf jaar
- + 0,29 Langer dan vijf, hooguit tien jaar
- + 0,00 Langer dan tien jaar

Schuldsanering ouders

- + 0,00 Nee
- 0,84 Ja

= ONDERWIJSSCORE

Ontbrekende gegevens

Van sommige leerlingen ontbreken gegevens, bijvoorbeeld over het opleidingsniveau van de ouders. Weer andere leerlingen staan niet in de bevolkingsregistratie. Het CBS berekent de onderwijsscore van die leerlingen dan met de informatie die wel bekend is.

Een belangrijke groep waarbij informatie vaak ontbreekt, zijn leerlingen die zijn geregistreerd als asielzoeker of statushouder.² Omdat hun risico op onbenut leerpotentieel vrijwel altijd groot is, krijgen zij de gemiddelde score van de 15% laagst scorende leerlingen toebedeeld.

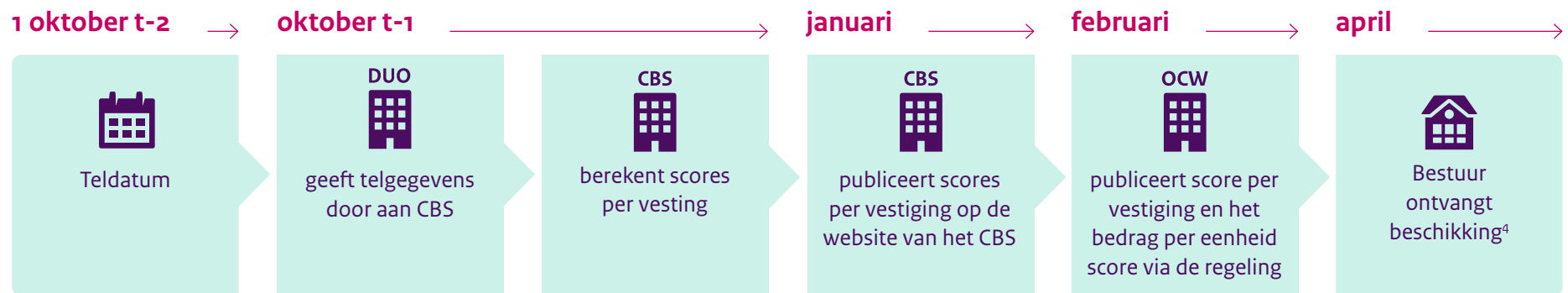
Jaarlijkse tijdlijn

Het CBS telt elk jaar per vestiging de scores op van de leerlingen die landelijk gezien behoren tot de 15% van de leerlingen met de laagste onderwijsscore in vmbo, havo en vwo. Dat is de bruto-onderwijkskansscore. Van deze score wordt een bepaalde waarde afgetrokken: de drempel. De drempel voorkomt dat het budget te veel versnipperd raakt. Een vestiging komt alleen in aanmerking voor bekostiging als tenminste 12% van de leerlingen tot de doelgroep behoort.

De drempel die per vestiging wordt afgetrokken is afhankelijk van het aantal leerlingen op de vestiging: hoe meer leerlingen, hoe hoger de drempel. Na aftrek van de drempel heeft elke vestiging een netto-onderwijkskansscore. Negatieve netto-onderwijkskansscores worden vervangen door de score nul. Vestigingen met een nulscore ontvangen geen geld.

Op basis van de netto-onderwijkskansscores stelt OCW jaarlijks een bedrag per eenheid onderwijkskansscore vast. Dit bedrag voor kalenderjaar t (bijvoorbeeld 2024) wordt berekend door het totaal beschikbare budget te delen door de som van de onderwijkskansscores van alle vestigingen, met als teldatum 1 oktober t-2 (in dit voorbeeld 2022). Vervolgens wordt het bedrag per vestiging berekend, door het bedrag per eenheid onderwijkskansscore te vermenigvuldigen met de netto-onderwijkskansscore van een vestiging. Schoolbesturen krijgen van DUO de beschikkingen in april van schooljaar t, nadat in februari de bedragen zijn gepubliceerd in de *Regeling onderwijksansen voortgezet onderwijs*.

Figuur 2. De jaarlijkse tijdlijn van berekening tot betaling

2 Hun aantal wordt afgeleid uit cijfers van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) over kinderen die sinds 2014 zijn geregistreerd als asielzoeker of statushouder.

3 Bij loon- en prijsbijstellingen worden die zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk in december van het lopende jaar, uitgekeerd.

Technische toelichting: van onderwijsscore naar beschikking

De netto-onderwijkskansenscore per vestiging wordt berekend met de formule $A - B$. Het CBS noemt dit de aggregatie-formule. A is de bruto-onderwijkskansenscore en B de drempel. In Figuur 3 staat hoe deze waarden worden berekend. De gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen ingeschreven op vmbo, havo of vwo (C), en de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen die behoren tot de 15% leerlingen met de laagste onderwijsscore (G), zullen jaarlijks verschillen. In figuur 3 (zie volgende pagina) en de voorbeelden op pagina 9, 10, 11 en 12 is daarom uitgegaan van **fictieve waarden**.

Figuur 3. Hoe worden de bruto-onderwijskansenscore en de drempel berekend?

Bruto-onderwijskansenscore (A)

$$A = C - D$$

C: Landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen ingeschreven op vmbo, havo of vwo **0,98** (fictief voorbeeld)
D: Onderwijsscore van de individuele leerling

Drempel (B)

$$B = E \times F \times (C - G)$$

E: Het aantal leerlingen op de vestiging
F: de drempelwaarde, 12%
C: Landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen op vmbo, havo of vwo **0,98** (fictief voorbeeld)
G: landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen die behoren tot de 15% leerlingen ingeschreven op vmbo, havo of vwo met de laagste onderwijsscore **-0,47** (fictief voorbeeld)

Woordenlijst

Onderwijsscore – De berekende indicatie van het verwachte risico op onbenut leerpotentieel van een individuele leerling, berekend met de CBS-indicator. Hoe lager deze score, hoe groter het risico op onbenut leerpotentieel van een leerling.

Bruto-onderwijskansenscore – Voor alle doelgroepleerlingen op een vestiging wordt het verschil bepaald tussen de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen op vmbo, havo en vwo (C) en de onderwijsscore van de individuele leerling (D). De bruto-onderwijskansenscore wordt berekend door deze uitkomsten bij elkaar op te tellen.

(Netto-)onderwijskansenscore – De score die voor een vestiging wordt berekend door de drempel af te trekken van de bruto-onderwijskansenscore. De score geeft een indicatie van de zwaarte van de problematiek op de vestiging op het gebied van onbenut leerpotentieel. Hoe hoger de netto-onderwijskansenscore, hoe groter het totale risico op onbenut leerpotentieel op een vestiging.

Doelgroep – Voor de berekening van de onderwijskansenscore van een vestiging wordt alleen gekeken naar de leerlingen van de vestiging met een onderwijsscore die behoort tot de 15% laagste onderwijsscores van alle leerlingen op vmbo, havo en vwo. Dat zijn de leerlingen die tot de doelgroep behoren.

Doelgroepleerlingen – Leerlingen met een onderwijsscore die behoort tot de 15% laagste onderwijsscores van alle leerlingen in vmbo, havo en vwo.

Drempel – De waarde die afgetrokken wordt van de bruto-onderwijskansenscore. De drempel wordt berekend door het totale aantal leerlingen op de vestiging te vermenigvuldigen met 12% en met het verschil tussen de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen op vmbo, havo en vwo en de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle doelgroepleerlingen op vmbo, havo en vwo.

Drempelwaarde – Het percentage leerlingen op een vestiging dat tot de doelgroep moet behoren om in aanmerking te komen voor bekostiging. Voor vmbo, havo en vwo is dit percentage 12%.

Verschillen tussen vestigingen

Elke vestiging heeft een eigen onderwijskansenscore, doordat drie variabelen per vestiging verschillen. Het gaat om de volgende variabelen:

- *Het aantal leerlingen in de doelgroep.* Vestigingen met een groter aandeel doelgroepleerlingen krijgen een hogere onderwijskansenscore dan vestigingen met een kleiner aandeel doelgroepleerlingen. Dat komt doordat de onderwijskansenscore wordt berekend met de som van de uitkomsten van de formule C – D, voor alle leerlingen op de vestiging die tot de doelgroep behoren. Bij vestigingen met veel doelgroepleerlingen zal die waarde hoger zijn.
- *De onderwijsscores van de doelgroepleerlingen.* Als de individuele onderwijsscores relatief laag zijn, is de onderwijskansenscore van de vestiging hoger.
- *Het totale aantal leerlingen.* Doordat het aantal leerlingen meetelt in de berekening van de drempel, moeten grotere vestigingen ook een groter aantal doelgroepleerlingen hebben om in aanmerking te komen voor bekostiging.

Op de volgende pagina's staan voorbeelden die laten zien hoe de variabelen meewegen in de berekening van de netto-onderwijskansenscores van een vestiging. Met deze voorbeelden maken we duidelijk hoe deze verschillen kunnen zorgen voor uiteenlopende onderwijskansenscores.

Het aantal leerlingen per vestiging is, om het voorbeeld overzichtelijk te houden, onrealistisch laag (bijvoorbeeld 20 of 30).

Voorbeeld 1: Vestiging met 20 leerlingen, waarvan 5 doelgroopleerlingen

Een vestiging met 20 leerlingen heeft 5 leerlingen in de doelgroep van de 15% van alle leerlingen op vmbo, havo of vwo met de laagste onderwijsscore. In figuur 4 staat voor die 5 leerlingen de berekening van de individuele onderwijsscore, op basis van de achtergrondkenmerken uit figuur 1.

Voor alle leerlingen wordt de som C-D (het verschil tussen de gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen op vmbo, havo en vwo en de onderwijsscore van de individuele leerling) gemaakt. Voor C wordt uitgegaan van de fictieve waarde 0,98. Zo wordt in dit fictieve voorbeeld voor leerling 1 de som gemaakt: $0,98 - -0,61 = 1,59$. Voor leerling 2: $0,98 - -1,22 = 2,20$, enzovoorts. De bruto-onderwijskansenscore (A) wordt berekend door deze uitkomsten bij elkaar op te tellen.

	Leerling 1	Leerling 2	Leerling 3	Leerling 4	Leerling 5	
Opleidingsniveau vader	-0,15	-0,22	0,00	-0,15	-0,15	
Herkomstgroepering	-0,16	-0,49	-0,49	0,00	0,00	
Opleidingsniveau moeder	-0,30	+0,33	0,00	0,00	-0,33	
Verblijfsduur moeder	0,00	0,00	-0,06	0,00	-0,06	
Schuldsanering ouders	0,00	-0,84	0,00	-0,84	0,00	
Onderwijsscore D	<u>-0,61</u> +	<u>-1,22</u> +	<u>-0,55</u> +	<u>-0,99</u> +	<u>-0,54</u> +	
C	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	
A = (C-D) =	1,59	2,20	1,53	1,97	1,52	= 8,81

In dit geval is de bruto-onderwijskansenscore 8,81. De drempel (B) kunnen we berekenen door het totale aantal leerlingen op de vestiging (20) te vermenigvuldigen met de drempelwaarde (12%) en het verschil tussen de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen op vmbo, havo of vwo (0,98) en de landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen in de doelgroep met de laagste onderwijsscore (-0,47). Die berekening staat hieronder.

$$B = 20 \times 12\% \times (0,98 - (-0,47)) = 3,48$$

We kunnen nu de waarden voor A en B invullen. Dan komt de vestiging uit op een positieve netto-onderwijskansenscore en zal deze vestiging dus geld ontvangen. Voor deze vestiging is de netto-onderwijsscore 5,33, want:

$$A - B = 8,81 - 3,48 = 5,33$$

Voorbeeld 2: Vestiging met 20 leerlingen, met uiteenlopende onderwijsscores

Leerlingen 1, 2 en 4 hebben gunstigere achtergrondkenmerken, en daardoor hogere onderwijsscores, dan in voorbeeld 1. De bruto-onderwijskansenscore van de vestiging is daardoor lager.

	Leerling 1	Leerling 2	Leerling 3	Leerling 4	Leerling 5	
Opleidingsniveau vader	-0,15	+0,40	0,00	-0,22	-0,15	
Herkomstgroepering	-0,16	-0,49	-0,49	-0,02	0,00	
Opleidingsniveau moeder	0,00	-0,33	0,00	-0,30	-0,33	
Verblijfsduur moeder	-0,06	0,00	-0,06	0,00	-0,06	
Schuldsanering ouders	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Onderwijsscore D	<u>-0,37</u> +	<u>-0,42</u> +	<u>-0,55</u> +	<u>-0,54</u> +	<u>-0,54</u> +	
C	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	
A = (C-D) =	1,35	1,40	1,53	1,52	1,52	= 7,32

De drempel is even hoog als in voorbeeld 1, omdat het aantal leerlingen op de vestiging gelijk is.

$$B = 20 \times 12\% \times (0,98 - (-0,47)) = 3,48$$

Doordat de bruto onderwijskansenscore in dit voorbeeld lager is, komt de vestiging uit op een lagere netto onderwijskansenscore.

De vestiging krijgt wel geld, maar minder dan die in voorbeeld 1.

$$A - B = 7,32 - 3,48 = 3,84$$

Voorbeeld 3: Vestiging met 30 leerlingen, waarvan 5 doelgroep leerlingen

De vestiging heeft niet 20 leerlingen, zoals in voorbeeld 1 en 2, maar 30. Het aantal doelgroep leerlingen is 5, net als in voorbeeld 1. De leerlingen hebben ook dezelfde achtergrondkenmerken. De bruto-onderwijskansenscore is daardoor even hoog als in voorbeeld 1.

	Leerling 1	Leerling 2	Leerling 3	Leerling 4	Leerling 5	
Opleidingsniveau vader	-0,15	-0,22	0,00	-0,15	-0,15	
Herkomstgroepering	-0,16	-0,49	-0,49	0,00	0,00	
Opleidingsniveau moeder	-0,30	+0,33	0,00	0,00	-0,33	
Verblijfsduur moeder	0,00	0,00	-0,06	0,00	-0,06	
Schuldsanering ouders	0,00	-0,84	0,00	-0,84	0,00	
Onderwijsscore D	<u> </u> +	<u> </u> +	<u> </u> +	<u> </u> +	<u> </u> +	
	-0,61	-1,22	-0,55	-0,99	-0,54	
C	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	
A = (C-D) =	1,59	2,20	1,53	1,97	1,52	= 8,81

Doordat er in totaal meer leerlingen op de vestiging zitten dan in voorbeelden 1 en 2, is de drempel hoger.

$$B = 30 \times 12\% \times (0,98 - (-0,47)) = 5,22$$

Doordat de drempel hoger is, komt de vestiging uit op een lagere onderwijskansenscore. De vestiging krijgt dus minder geld dan die in voorbeeld 1.

$$A - B = 8,81 - 5,22 = 3,59$$

Voorbeeld 4: Vestiging met 20 leerlingen, waarvan 2 doelgroep leerlingen

Dit voorbeeld gaat uit van een vestiging met in totaal 20 leerlingen, waarvan er 2 in de doelgroep zitten. Doordat er minder doelgroep leerlingen zijn, is de bruto-onderwijskansenscore lager dan in voorbeeld 1.

	Leerling 1	Leerling 2
Opleidingsniveau vader	-0,15	0,00
Herkomstgroepering	-0,16	-0,49
Opleidingsniveau moeder	-0,30	0,00
Verblijfsduur moeder	0,00	-0,06
Schuldsanering ouders	0,00	0,00
Onderwijsscore D	-0,61	-0,55
C	0,98	0,98
A = (C-D) =	1,59	+ 1,53 = 3,12

De drempel is even hoog als in voorbeeld 1, want het totale aantal leerlingen is even groot.

$$B = 20 \times 12\% \times (0,98 - (-0,47)) = 3,48$$

Door de lagere bruto onderwijskansenscore is de netto-onderwijskansenscore van deze vestiging negatief.

Deze vestiging krijgt een nulscore en ontvangt dus geen geld.

$$A - B = 3,12 - 3,48 = -0,36$$

Meer informatie

Op de website van de rijksoverheid vindt u [meer informatie over de regeling en een rekentool](#) waarmee u kunt opzoeken hoeveel uw vestiging ongeveer krijgt.

Colofon

Tekst

Toon de Vries, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Grafische Vormgeving

Vormvijf

Deze brochure is een coproductie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Den Haag, oktober 2023